

Krigsveteraner med tilknytning til Vind sogn

De slesvigske krige 1848-1850 og 1864

Vind kirkegård. Bevarede gravsten rejst over veteraner fra krigen i 1864.

*Fra venstre Peder Agerfeldt Jensen (1833-1904), Kjeld Mohrsen (1829-1918),
Christen Hansen Svendsen (1834-1904) og Peder Christian Andersen (1833-1906).*

2014 markerer 150-året for én af de mest skelsættende begivenheder i danmarkshistorien, nemlig nederlaget i krigen i 1864 og dermed tabet af hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg.

Vind Lokalarkiv har i samarbejde med Birgit Trolldoft Jensen udarbejdet denne kortsammenfattede præsentation af de 18 veteraner med tilknytning til Vind sogn, som ved deres deltagelse i de to slesvigske krige – fire i den første i årene 1848-1850 og 14 i den anden i 1864 – satte livet på spil i kampen for Danmark:

1848-1850

Søren Andersen (1825-1893)

Peder Bertelsen (1825-1898)

David Jensen (1827-1911)

Jeppe Lauritsen (1825-1910)

1864

Peder Christian Andersen (1833-1906)

Mads Østergaard Jacobsen (1836-1876)

Christen Jensen (1837-1930)

Jens Jensen (1834-1907)

Jens Ole Jensen (1839-1915)

Peder Agerfeld Jensen (1833-1904)

Peder Trolldoft Jensen (1838-1908)

Mathias Mathiasen (1832-1884)

Peder Mathiasen (1836-1907)

Kjeld Mohrsen (1829-1918)

Espen Pedersen (1839-1864)

Jens Christian Poulsen (1839-1921)

Christen Hansen Svendsen (1834-1904)

Thomas Christian Thomsen (1839-1913)

Oprindeligt var det tanken ved tildeling af en *fortjenstmedalje* at hædre de mange soldater, der i kraft af deres krigsdeltagelse havde sat liv og lemmer på spil for fædrelandet. Inden man nåede så langt, var der dog gået så mange år, at man besluttede, at det i stedet skulle være en *erindringsmedalje* – én slags for deltagelse i den første krig, en anden slags for deltagelse i den anden og en tredje for deltagelse i dem begge.

Man anslog, at omkring 46.000 veteraner ville være berettigede til medaljen tildelt for deltagelse i krigen i 1848-50, omkring 58.000 berettigede til medaljen tildelt for deltagelse i krigen i 1864 og omkring 2.900 berettigede til medaljen tildelt for deltagelse i begge krige.

Medaljerne, der tildeltes efter forudgående skriftlig ansøgning, kunne endelig hænges på brystet i 1877 – altså næsten 30 år efter den første slesvigske krig og 13 år efter den anden. I 1898 fik veteraner fra krigen i 1848-50 – forudsat de sad i tilpas små kår og ikke var straffede – mulighed for at søge om en jubilæumsgave i form af et engangsbeløb på 100 kroner, og endnu senere, i hhv. 1906 og 1913, blev det bestemt ved lov, at de

tilbageværende veteraner fremadrettet alle var berettiget til en livsvarig hædersgave på 100 kroner årligt. På dét tidspunkt var mange af veteranerne dog allerede døde.

Hædersgaven til veteraner fra krigen i 1864 blev tildelt efter følgende forskrifter:

Hædersgaven

Lov om

en livsvarig aarlig Hædersgave til Deltagerne i Kampen for Fædrelandet i Aaret 1864.

Vi Christian den Tiende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormaren, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, gøre vitterligt: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

§ 1: Mænd, som i Aaret 1864 har staaet ved en til den danske Hær hørende Afdeling (Institution), medens denne var på Krigsfod, eller har gjort Tjeneste om Bord i et til Krigen udrustet Skib, modtager af Staten en livsvarig Aarlig Hædersgave af 100 Kr. der udbetales forud første Gang fra 15. Februar 1914, derefter fra hvert Aars 15. Januar.

§ 2: Hædersgaven begrunder ikke Nedsættelse af Alderdomsunderstøttelse eller Fattighjælp.

§ 3: Finansministeriet træffer de nødvendige Bestemmelser til Gennemførelse af denne Lov og bemyndiges til at afholde den dermed forbundne Udgift.

Hvorefter alle vedkommende sig have at rette.

Givet paa Amalienborg den 27de Oktober 1913

Under Vor kongelige Haand og Segl

Christian R.

Edvard Brandes

18 mænd med tilknytning til Vind sogn er fundet at have søgt og modtaget en erindringsmedalje – fire for deltagelse i den første slesvigske krig i 1848-50 og 14 for deltagelse i den anden i 1864. Så vidt vides deltog ingen fra Vind i begge krige.

Af de første fire levede tre længe nok til at kunne ansøge om jubilæumsgaven i 1898 – to blev imødekommet.

Af de tilsammen 18 levede blot seks længe nok til at nå at modtage den årlige hædersgave på 100 kroner.

Veteraner fra 1. slesvigske krig 1848-1850

Søren Andersen

Født 20. november 1825 i Vindby i Vind.

Død 13. februar 1893 i Vester Spartoft i Vind.

Husmand i Vester Spartoft i Vind, tillige sognefoged.

Gift med Ane Cecilie (f. Poulsdatter, 1828-1857), født i Søndergård i Vind,
og efterfølgende med Anna Lund (f. Madsen, 1835-1921).

Tjenestegørende i 5. dragonregiments 1. eskadron som underkorporal.

* * *

Peder Bertelsen

Født 26. juli 1825 i Ørslevkloster v. Skive.

Død 12. december 1898 i Sandhus i Vind.

Smed og husmand i Nørre Felding, senere i Sandhus (Blåkjærhus) i Vind.

Gift med Johanne Marie (f. Madsen, 1825-1864) og efterfølgende med
Christiane (f. Neesen, 1843-1930), født i Sandhus i Vind.

Begravet på Vind kirkegård, hvor gravstenene endnu er bevaret (2024).

Tjenestegørende i 4. dragonregiments 1. eskadron som smed.

Af Peder Bertelsens ansøgning fra juni 1898 om jubilæumsgaven på 100 kroner fremgår, at han modtager en årlig alderdomsunderstøttelse på bare 30 kroner, og at han lever at indtægten af *'en tarvelig Hedelod, hvorpaa holdes 2 Køer og nogle Faar'*.

Videre oplyser han at have haft i alt 23 børn, af hvilke blot 12 endnu er i live.

Sognefogeden bekræfter afslutningsvis, at Peder Bertelsen rettelig må betegnes at sidde i *'smaa Kaar'*, og ansøgningen ses imødekommet af finansministeriet.

Om Peder Bertelsen nåede at modtage de 100 kroner er dog uvist
– han døde blot seks måneder efter at have indsendt sin ansøgning.

*Peder Bertelsen (1825-1898) fotograferet med sin anden hustru Christiane (1843-1930).
Bemærk, at Peder Bertelsen bærer sin erindringsmedalje for deltagelse i krigen i 1848-1850.*

Peder og Christiane Bertelsens gravsten på Vind kirkegård.

* * *

David Jensen

Født 8. september 1827 i Rønbjerg v. Skive.

Død 2. februar 1911 i Holstebro.

Gårdmand i Nørgård i Vind, senere arbejdsmand i Holstebro.

Gift med Ane Marie (f. Christensen, 1832-1885)
og efterfølgende med Jensine (f. Christensen, 1856-1909).

Tjenestegørende i 2. reservebataljons 2. kompagni, menig 208.

* * *

Jeppe Lauritsen

Født 16. januar 1825 i Vindby i Vind.
Død 16. februar 1910 i Vestergård i Vind.

Gårdmand i Vestergård i Vind.

Gift med Christiane (f. Andersen, 1832-1920).

Tjenestegørende i 5. dragonregiments 3. eskadron, menig 35
– skal angiveligt have siddet i tysk krigsfangenskab i to år.

Jeppe Lauritsen (1825-1910) fotograferet med sin hustru Christiane (1832-1920)

* * *

Veteraner fra 2. slesvigske krig 1864

*Erindringsmedaljen tildelt for deltagelse i krigen i 1864.
På forsiden Christian den Niende (konge 1863-1906),
på bagsiden teksten 'For Deltagelse i Krigen 1864'.*

Peder Christian Andersen

Født 25. oktober 1833 i Vindby i Vind.

Død 21. februar 1906 i Nygård i Vind.

Gårdmand i Nygård i Vind.

Gift med Johanne Kirstine (f. Lauritsen, 1844-1925), født i Vingtoft i Vind.

Begravet på Vind kirkegård, hvor gravstenen endnu er bevaret (2024).

Tjenestegørende i artilleriets 9. batteri, 6 fæstningskompagni, menig 258.

Peder Christian Andersen (1833-1906) fotograferet med sin hustru Johanne Kirstine (1844-1925)

* * *

Mads Østergaard Jacobsen

Født 28. juli 1836 i Skold i Vind.

Død 11. november 1876 sst.

Tjenestekarl i Skold i Vind.

Ugift.

Tjenestegørende i 17. regiments 4. kompagni, menig 311.

Mads Østergaard Jacobsens ansøgning om erindringsmedalje ses imødekommet af krigsministeriet, men idet han døde få måneder senere, inden medaljerne blev uddelt, nåede han ikke at modtage den.

* * *

Christen Jensen

Født 4. januar 1837 i Brørup v. Skanderborg.

Død 20. september 1930 i Vildbjerg.

Skolelærer i Vind i årene 1875-1879,
senere mangeårig skolelærer i Timring, sidst købmand i Vildbjerg.

Gift med Ane Johanne (f. Poulsen, 1854-1897), født i Sønder Vindgab i Vind.

Tjenestegørende i 7. infanteriregiments 6. Kompagni som underkorporal.

Christen Jensen mente tilsyneladende ikke, at den hæder, der tildeltes ham, hhv. erindringsmedalje og årlig pengegave, stod mål med den indsats, han havde ydet for sit fædreland.

Da han i 1927 tillige blev indstillet til Dannebrogskorset (et ordenskors af sølv), nægtede han således at tage imod det, idet han angiveligt skal have sat sig i hovedet, at hans indsats havde gjort ham værdig til det mere eftertragtede ridderkors af Dannebrogordenen.

Et sådant ridderkors fik han dog aldrig!

Christen Jensen (1837-1930).

Beklageligvis maa jeg herved tilbagesende Udnævnelsen for pens Lærer Christen Jensen af Vildbjerg, Veteran fra 1864, til Dannebrogsmænd samt selve Dekorationen, idet den gamle 91 aarige Mand, efter hvad Politimesteren for Herning m.v. oplyser i Modsatning til det tidligere gennem Sognefogden og hans egne Paabørende meddelte nu har sat sig i Hovedet, at hans Fortjenester overfor Samfundet har gjort ham værdig til Ridderkorset af Dannebrogssordenen, saaledes at han nu trods alle Forestillinger fra Familiens og Myndighedernes Side ikke har været at formaa at modtage den ham tildelte Hædersbevisning i Form af Sølvkorset.

K a r b e r g .

Til Krigsministeriet.

4.3.1927/32

Oversendes til Hans Majestæt Kongens Adjutantskab af Krigsministeriet.

Henset til, at Løfteformularen ikke har været underskrevet af den paagældende, mener Krigsministeriet ikke at burde optage ham paa Listen over de Veteraner, der har været dekorerede, og ikke at burde offentliggøre Udnævnelsen.

Kjøbenhavn, den 7/1 1928.

P. M. V.

Stemann.

Ramsing.

Nægtet at modtage Dannebrogskorset

* Herning, 5. Januar.

Politimester Poul Hansen fra Herning, rejste forleden til Hvidbjerg for at overrække en Veteran fra 1864, pensioneret Lærer P. Jensen, Dannebrogskorset; men denne nægtede kort og godt at modtage Hæderstegnet. Jensen har altid forstaaet, at Staten havde Pligt til at give Mændene fra Dybbøl og Dannevirke en næderlig Pension, og Hædersgaven fandt han altfor lille. Ud fra denne Betragtning har den gamle Skolemester nu nægtet at modtage Dannebrogskorset, ogsaa fordi, som han siger, det er Landets allerlaveste Hæderstegn.

F. A. R.
Karlfeet
Stabschef

Jens Jensen

Født 20. december 1834 i Ulfborg.
Død 27. september 1907 i Voldstedhus i Vind.

Daglejer og husmand i Voldstedhus i Vind.

Gift med Karen (f. Madsen, 1835-1916).

Tjenestegørende i 17 bataljons 4. kompagni, menig 54
– såret i kamp og angiveligt overført til lazaret på Frederiksberg Slot.

* * *

Jens Ole Jensen

Født 24. maj 1839 i Hover v. Ringkøbing.
Død 7. januar 1915 i Ringkøbing.

Husmand i Dalhus i Vind, senere arbejdsmand i Ringkøbing.

Gift med Maren (f. Nisdatter, 1831-1914).

Tjenestegørende i 1. divisions ambulance, menig 276.

* * *

Peder Agerfeld Jensen

Født 6. juli 1833 i Trolldoft i Vind.
Død 13. oktober 1904 sst.

Bror til veteran Peder Trolldoft Jensen, se nedenfor.

Gårdmand i Trolldoft i Vind.

Gift med Karen (f. Pedersdatter, 1829-1915).

Begravet på Vind kirkegård, hvor gravstenen endnu er bevaret (2024).

Tjenestegørende i 17. regiments 1. kompagni, menig 74
– angiveligt tilfangetaget ved slaget i Dybbøl den 18. april 1864 og interneret i tysk fangelejr i Gnaudenz.

* * *

Peder Trolldoft Jensen

Født 24. marts 1838 i Trolldoft i Vind.

Død 14. august 1908 sst.

Bror til veteran Peder Agerfeld Jensen, se ovenfor.

Gårdmand i Trolldoft i Vind.

Gift med Christiane Marie (f. Christensdatter, 1850-1927).

Tjenestegørende i 8. regiments 1. kompagni, menig 285
– såret i kamp og angiveligt overført til lazaret på Garnisons Hospital i Kiel.

* * *

Mathias Mathiasen

Født 10. januar 1832 i Skovgård i Vind.

Død 3. februar 1884 i Nørre Omme.

Bror til veteran Peder Mathiasen (1836-1907), se nedenfor.

Født og opvokset i Vind, senere husmand i Nørre Omme.

Gift med Karen Marie (f. Andersdatter, 1831-1917).

Tjenestegørende i 17. regiments 5. kompagni, menig 44
– angiveligt tilfangetaget ved Dybbøl den 18. april 1864 og interneret i fangelejr i Posen.

* * *

Peder Mathiasen

Født 29. juli 1836 i Skovgård i Vind.

Død 2. marts 1907 i Askov.

Bror til veteran Mathias Mathiasen (1832-1884), se ovenfor.

Født og opvokset i Vind, senere husmand i Askov.

Gift med Karen (f. Nielsen, 1838-1865) og efterfølgende med Juliane (f. Jonasdatter, 1826-1899).

Tjenestegørende i 9. regiments 8. kompagni, menig 236

– deltog i slaget ved Dybbøl den 18. april 1864.

* * *

Kjeld Mohrsen

Født 17. juli 1829 i Nørre Felding.

Død 21. februar 1918 i Vind.

Gårdmand i Trolldoft i Vind.

Gift med Karen (f. Jensen, 1835-1871) og efterfølgende med Johanne Cathrine (f. Jensen, 1849-1906), begge født i Trolldoft i Vind og søstre til veteraner Peder Agerfeld Jensen og Peder Trolldoft Jensen, se ovenfor.

Begravet på Vind kirkegård, hvor gravstenen endnu er bevaret (2024).

Tjenestegørende i 1. artilleriregiments 4. fæstningskompagni som underkorporal.

Nedenfor gengives et kort uddrag af Kjeld Mohrsens krigserindringer, trykt i Holstebro Dagblad i 1914 i anledning af 50-året for kampene i 1864:

*'Jeg var ved Dybbøl en 14 Dage og var hveranden Nat i Skanserne i den Tid. Jeg hørte til 4. Fæstningskompagni, hvis Kaptajn var Bartholin. Det var urolige Dage, og stadig blev vi beskudt af Prøjserne baade ved Dag og ved Nat. Jeg husker tydelig en Eftermiddag, just som Dæksmanden havde raabt sit 'Dæk', naar der var en Kanon - kugle i Anmarch, at han i sidste Øjeblik selv vilde springe til Side, men blev ramt og skudt midt over. [...]
En Nat faldt en Kanonkugle blandt Infanteriet, der laa dækket bag os. Den slog Jord og Fjælstumper ned iblandt dem; mange blev saarede, og der hørtes Jammerskrig og Klage. Jeg løb derover for at høre, om min Nabo og Svoger, Peder Agerfeld af Trolldoft, der laa ved 17. Regiment, skulde være blandt de saarede, men jeg blev ikke klog derpaa...'*

(hele avisindlægget kan findes på Vind Lokalarkivs hjemmeside)

*Kjeld Mohrsen (1829-1918).
Bemærk, at han bærer sin erindringsmedalje for deltagelse i krigen i 1864.*

Kjeld Mohrsens erindringsmedalje og tilhørende diplom er endnu i dag bevaret i hans familie.

Diplomet er udstedt af det daværende krigsministerium, og teksten lyder:

'Kjeld Mohrsen, Trolldoft, erkjendes herved berettiget til den af Hans Majestæt Kongen allerhøist indstiftede Erindringsmedaille for Deeltagelse i Kampen for Fædrelandet 1864. Medaillen bæres paa venstre Bryst i rødt Baand med hvide Striber. Baandet maa ikke bæres uden i Forbindelse med Medaillen.'

* * *

Espen Pedersen

Født 13. december 1839 i Blåbjerg i Vind.

Død 29. april 1864 i Flensborg.

Hjemmeboende i Blåbjerg i Vind.

Angiveligt ugift.

Tjenestegørende i 9. infanteriregiments 5. kompagni, menig 414
– såret i kamp og efterfølgende død på lazaret i Flensborg

* * *

Jens Christian Poulsen

Født 7. november 1839 i Vindgab i Vind.

Død 4. august 1921 i Abildå.

Tømrer i Vindgab i Vind, senere husmand i Abildå.

Gift med Jensine (f. Christensen, 1855-1944).

Tjenestegørende i 9. regiments 4. kompagni, menig 418.

* * *

Christen Hansen Svendsen

Født 25. oktober 1834 i Torsted.

Død 29. marts 1904 i Ulfborg.

Gårdmand i Fuglsang i Vind.

Gift med Margrethe (f. Sørensen, 1833-1913).

Begravet på Vind kirkegård, hvor gravstenen endnu er bevaret (2024).

Tjenestegørende i 12. regiments 1. kompagni, menig 356.

* * *

Thomas Christian Thomasen

Født 23. maj 1839 i Blidstrup på Mors.
Død 4. februar 1913 i Skjoldborg v. Thisted.

Gårdmand i Trækris i Vind, senere husmand i Kallerup v. Thisted.
Opholdet i Vind synes at have været ganske kortvarigt, fra efteråret 1875 til foråret 1877.

Gift med Dorthea Kirstine (f. Mikkelsen, 1846-1919).

Tjenestegørende i 8. infanteriregiments 8. kompagni, menig 353
– angiveligt såret i kamp og overført til lazaret på Kronborg i Helsingør.

* * *

*Maleri af Vilhelm Jacob Rosenstand (1838-1915) med titlen 'Ottende Brigades Angreb ved Dybbøl'.
Maleriet hænger på Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot.*

* * *

Mallebrok

Som det ses ovenfor, så gik det lykkeligvis kun en enkelt af soldaterne fra Vind, Espen Pedersen fra Blåbjerg, som det gik Mallebrok – han døde i krigen i 1864.

Visen om Mallebrok får lov at sætte punktum for denne kortsammenfattede præsentation af krigsveteraner med tilknytning til Vind sogn:

*Mallebrok er død i krigen,
filing-gong-gong og tinge-linge-ling,
Mallebrok er død i krigen i atten-fire-og-tres,
i atten-fire-og-tres, i atten-fire-og-tres,
Mallebrok er død i krigen i atten-fire-og-tres.*

*Han blev til graven båret,
filing-gong-gong og tinge-linge-ling,
han blev til graven båret af fire hædersmænd... o.s.v.*

*Den ene bar hans sabel,
- den anden hans gevær.*

*Den tredje bar hans skjorte,
- den fjerde ingenting.*

*Og da de kom til graven,
- så var der ingen hul.*

*Så tog de hver en teske,
- og graved' så et hul.*

*Og præsten holdt en tale,
- han sagde ingenting.*

*Nu ligger han i graven,
- og tygger på en skrå.*

*Og når den så bli'r gammel,
- så ta'r han sig en ny.*

(ukendt tekstforfatter, fransk folkemelodi)